

1990. AASTA ARHEOLOOGILISTE VÄLITÖÖDE TULEMUSI

Koostanud Jüri Selirand* ja Ülle Tamla*

1990. aastal toimusid Eestis arheoloogilised välitööd 46 kohas. Põhiliselt uuriti noorema rauaaja ja keskaja muistiseid.

Suuremate uurimisprojektidega olid seotud Eesti TA Ajaloo Instituudi kaevamised 5 kohas: Põide Kahutsi maalinnas ja selle lähiümbruses (kaardil nr. 9, Põide khk., juhataja V. Lõugas), Siksali kalmistul ja asulakohal (40, Vastseliina khk., S. Laul, J. Peets), Rebu rauasulatuskohal (30, Lüganuse khk., J. Peets), Tuiu rauasulatuskohal ja Paatsa linnusel (3, 4, Mustjala khk., J. Peets).

Avariikaevamisi tegi Eesti TA Ajaloo Instituut 7 kohas: Viimsi tarandkalmemel (25, Jõelähtme khk., V. Lang), Rebala asulakohal (27, Jõelähtme khk., V. Lõugas, M. Pever), Lehmja-Pildiküla asulakohal ja matmispaigas (18, Jüri khk., A. Lavi, A. Kriiska), Tartus Kүүni tänaval (32, M. Aun), Tallinnas Püha Barbara kalmistul (20, V. Sokolovski) ja Pärnus Munga tänaval (11, Ü. Tamla). Neile lisandus keskaegsete hoonealuste rekonstrueerimine Lehmja asulakohal (19, Jüri khk., A. Lavi, A. Niinre).

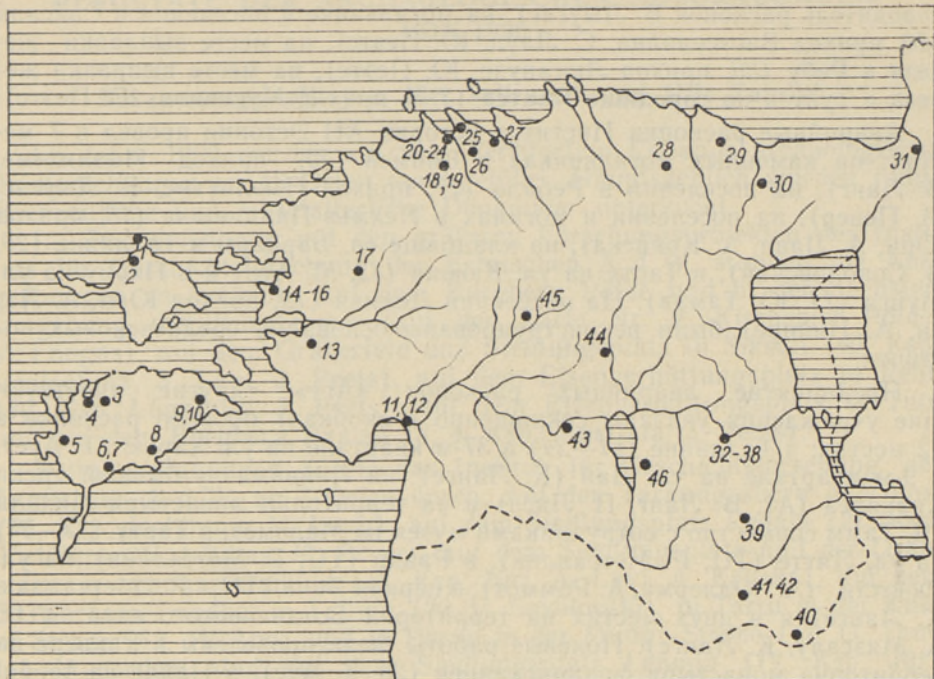
Arheoloogiliste päästekaevamiste väikeettevõtte «Agu» (koostöö puhul teiste asutustega on nende lühend sulgudes) kaevas 22 kohas: Tallinnas (21—24) 37. kvartalis Harju tänaval (T. Aus), 9. kvartalis Laial tänaval (K. Lange), Liivamäel kunagise Härjapea jõe ääres (AI; V. Lang, P. Ligi) ja Mihkli kloostri territooriumil (J. Tamm koos Malmö Muuseumi töötajatega), Tartus (33—38) Lätte tänaval (TÜ; R. Metsallik), Raadil (TÜ; R. Metsallik), Rүүtli tänaval (A. Ollerma, A. Rommot), Jaani kirikus (TÜ; R. Metsallik, K. Lange). Rakveres toimusid välitööd frantsisklaste kloostri territooriumil (28, T. Aus), Paides ordulinnusel (45, K. Lange), Haapsalus piiskopilinnuses, Jaani tänaval ja uue hotelli ehitusplatsil (14—16, TMN; A. Pärn), Pärnus Hospidali tänaval (12, S. Udam), Kuressaare vanalinna territooriumil ja piiskopilinnuse vallikraavis (6, 7, T. Sepp), lisaks sellele veel Kihelkonna, Püha ja Põide kiriku juures (5, 8, 10, T. Sepp) ja Vana-Koiola asulakohal (39, Põlva khk., S. Udam).

Eesti Ajaloomuuseum kaevas kalmistut Viru-Nigula kiriku juures (29, Viru-Nigula khk., T. Tamla), lõpetas kaevamised noorema rauaaja kivi-kalmel Maidlas (17, Kullamaa khk., M. Mandel) ja alustas Lihula kivilinnuse uurimist (13, Lihula khk., M. Mandel).

Tallinna Linnamuuseum jätkas Proosa asulakoha kaevamist (26, Jõelähtme khk., K. Deemant).

Narva Linnamuuseum kaevas Narva vanalinnas (31, A. Nikitjuk).

* Eesti Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituut (Институт истории Академии наук Эстонии; Institut für Geschichtsforschung der Estnischen Akademie der Wissenschaften). 200101 Tallinn, Rүүtli 6. Estonia.



Arheoloogilised välitööd 1990. aastal. — Археологические полевые работы 1990 года.
— Archäologische Feldforschungen 1990

Kultuuriministeeriumi Teaduslik-Metoodiline Nõukogu kaevas külakalmistut Ervus (46, Rannu khk., H. Valk) ja keskaegseid haudu Viljandis Jaani kiriku juures (43, H. Valk) ning teostas järelevalvet Põltsamaa linnuses (44, Põltsamaa khk., A. Kraut).

Hiiumaa Koduloomuuseum uuris kunagiste kivilabürintide asukohti Tahkuna ja Kootsaare poolsaarel (1, 2, Reigi khk., U. Selirand).

Eesti TA Ajaloo Instituudi geoarheoloogilistest välitöödest Rõuge Liinjärvel ja Valgjärvel (41, 42, Rõuge khk., A.-M. Rõuk) võtsid osa U. Miller Rootsist, M. Saarnisto ja T. Saarinen Soomest ning V. Bahmutov Ukrainast.

Järgnevas on antud 10 lühiülevaadet 1990. aasta arheoloogilistest välitöödest. Neile lisandub ülevaade korraldatud arheoloogilistest eksperimentidest.

ИТОГИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИХ ПОЛЕВЫХ РАБОТ 1990 ГОДА

Составители Юри Селиранд* и Юлле Тамла*

В 1990 году археологические полевые работы на территории Эстонии проводились в 46 местах. В основном были исследованы памятники позднего железного века и средневековья.

С более значительными исследовательскими проектами были связаны раскопки Института истории АН Эстонии в 5 местах: на городище Пейде и в ближайших его окрестностях (на карте 9, приход Пейде, ру-

ководитель раскопок В. Лыугас), на могильнике и поселении в Сиксали (40, приход Вастселийна, С. Лаул, Ю. Пеэтс), на месте выплавки железа в Ребу (30, приход Люганузе, Ю. Пеэтс), на месте выплавки железа в Туйу и на городище Паатса (3, 4, приход Мустъяла, Ю. Пеэтс).

Аварийные раскопки Институт истории АН Эстонии провел в 7 местах: на каменных могильниках в Виймси (25, приход Йыэляхтме, В. Ланг), на поселении в Ребала (27, приход Йыэляхтме, В. Лыугас, М. Певер), на поселении и могилах в Лехмя-Пилдикюла (18, приход Юри, А. Лави, А. Крийска), на кладбище св. Барбары в Таллинне (20, В. Соколовский), в Тарту на ул. Кююни (32, М. Аун) и в Пярну на ул. Мунга (11, Ю. Тамла). На поселении Лехмя (19, приход Юри, А. Лави, А. Нийре) были реконструированы основания средневековых построек.

Предприятие аварийных раскопок «Агу» (другие участвующие учреждения указаны сокращенно в скобках) провело раскопки в 22 местах: в Таллинне (21—24) в 37-м квартале на ул. Хэрю (Т. Аус), в 9-м квартале на ул. Лай (К. Ланге), на Лийвамяэ у бывшей реки Хярьяпеа (АИ; В. Ланг, П. Лиги) и на территории монастыря Михкли (Я. Тамм совместно с сотрудниками музея из Мальмё), в Тарту (33—38) на ул. Ляте (ТÜ; Р. Метсаллик), в Раади (ТÜ; Р. Метсаллик), на ул. Рюютли (А. Оллерма, А. Роммот), в церкви Яани (ТÜ; Р. Метсаллик, К. Ланге) и в двух местах на территории Ботанического сада (ТÜ; А. Мяэсалу, К. Ланге). Полевые работы были проведены в Раквере на территории монастыря францисканцев (28, Т. Аус), в Пайде на территории орденского замка (45, К. Ланге), в Хаапсалу на территории епископского замка, на ул. Яани и на стройплощадке новой гостиницы (14—16; ТМН; А. Пярн), в Пярну на ул. Хоспитали (12, С. Удам), в Курессааре на территории Старого города и во рву епископского замка (6, 7, Т. Сепп), а также у церквей в Кихелконна, Пюха и Пёйде (5, 8, 10, Т. Сепп) и на поселении Вана-Койола (39, приход Пылва, С. Удам).

Эстонский исторический музей исследовал грунтовые погребения у церкви Виру-Нигула (29, приход Виру-Нигула, Т. Тамла), завершил раскопки каменного могильника позднего железного века в Майдла (17, приход Кулламаа, М. Мандель) и начал исследование каменного замка в Лихула (13, приход Лихула, М. Мандель).

Таллиннский городской музей продолжал раскопки поселения в Прооза (26, приход Йыэляхтме, К. Дезмант).

Нарвский городской музей провел раскопки на территории Старого города Нарвы (31, А. Никитюк).

Хийумааский краеведческий музей исследовал места бывших каменных лабиринтов на полуостровах Тахкуна и Коотсааре (1, 2, приход Рейги, У. Селиранд).

Научно-методический совет Министерства культуры Эстонии провел раскопки деревенского кладбища в Эрву (46, приход Ранну, Х. Валк) и средневековых могил у церкви Яани в Вильянди (43, Х. Валк), а также осуществлял археологический надзор за реставрацией орденского замка в Пылтсамаа (44, приход Пылтсамаа, А. Краут).

В проведении геoarхеологических полевых работ Института истории АН Эстонии на озерах Лийнъярв и Валгъярв в Рыуге (41, 42, приход Рыуге, А.-М. Рыук) принимали участие У. Миллер из Швеции, М. Саарнисто и Т. Сааринен из Финляндии, В. Бахмутов с Украины.

Данная публикация содержит 10 обзоров археологических полевых работ 1990 года, а также обзор проведенных археологических экспериментов.

RESULTATE DER ARCHÄOLOGISCHEN AUSGRABUNGEN VON 1990

Zusammengestellt von Jüri Selirand* und Ülle Tamla*

Im Jahre 1990 wurden auf dem Territorium Estlands archäologische Feldforschungen an 46 Orten durchgeführt. Hauptsächlich wurden jung-eisenzeitliche und mittelalterliche Denkmäler untersucht.

Im Zusammenhang mit den größeren Forschungsprojekten des Instituts für Geschichtsforschung der Estnischen A. d. W. standen die Ausgrabungen an 5 Orten: Auf dem Burgberg Pöide und in der nächsten Umgebung des Burgberges (auf der Karte Nr. 9, Kirchspiel Pöide, V. Lõugas), auf dem Gräberfeld und Siedlungsplatz in Siksali (40, Ksp. Vastseliina, S. Laul, J. Peets), auf dem Eisenverhüttungsplatz in Rebu (30, Ksp. Lügänuuse, J. Peets), auf dem Eisenverhüttungsplatz in Tuuu und auf dem Burgberg Paatsa (3, 4, Ksp. Mustjala, J. Peets).

Rettungsgrabungen führte das Institut für Geschichtsforschung der Estnischen A. d. W. an 7 Orten durch: Auf den Tarandgräbern in Viimsi (25, Ksp. Jõelähtme, V. Lang), auf dem Siedlungsplatz Rebala (27, Ksp. Jõelähtme, V. Lõugas, M. Pever), auf dem Siedlungsplatz und der Grabstätte in Lehmja-Pildiküla (18, Ksp. Jüri, A. Lavi, A. Kriiska), auf dem St.-Barbara-Friedhof in Tallinn (20, V. Sokolovski), in Tartu in der Kõüni-Straße (32, M. Aun) und in Pärnu in der Munga-Straße (11, Ü. Tamla). Außerdem sind auf dem Siedlungsplatz Lehmja (19, Ksp. Jüri, A. Lavi, A. Niinre) freigelegte mittelalterliche Gebäudeüberreste rekonstruiert worden.

Die Firma «Agu» für Rettungsgrabungen (abgekürzte Bezeichnungen anderer mitwirkenden Institutionen in Klammern angegeben) forschte an 22 Orten: In Tallinn (21—24) im 37. Stadtviertel in der Harju-Straße (T. Aus), im 9. Stadtviertel in der Lai-Straße (K. Lange), im Stadtteil Liivamäe an dem einstmaligen Härjapea-Fluß (AI; V. Lang, P. Ligi) und auf dem Territorium des Mihkli-Klosters (J. Tamm in Zusammenarbeit mit den Mitarbeitern des Museums von Malmö), in Tartu (33—38) in der Lätte-Straße (TÜ; R. Metsallik), in Raadi (TÜ; R. Metsallik), in der Rütli-Straße (A. Ollerma, A. Rommot), in der Jaani-Kirche (TÜ; R. Metsallik, K. Lange) und an 2 Orten im Botanischen Garten (TÜ; A. Mäesalu, K. Lange), in Rakvere (28) auf dem Territorium des Franziskanerklosters (T. Aus), in Paide (45) auf dem Territorium der Ordensburg (K. Lange), in Haapsalu (14—16) auf dem Territorium der Bischofsburg, in der Jaani-Straße und auf dem Bauplatz des neuen Hotels (TMN; A. Pärn), in Pärnu (12) in der Hospitali-Straße (S. Udam), in Kuresaare (6, 7) auf dem Territorium der Altstadt und im Wallgraben der Bischofsburg (T. Sepp), an den Kirchen zu Kihelkonna, Püha und Pöide (5, 8, 10, T. Sepp), außerdem noch auf dem Siedlungsplatz Vana-Koiola (39, Ksp. Põlva, S. Udam).

Das Estnische Historische Museum untersuchte die Begräbnisse an der Kirche Viru-Nigula (29, Ksp. Viru-Nigula, T. Tamla), schloß die Ausgrabungen des jung-eisenzeitlichen Steingräberfeldes in Maidla (17, Ksp. Kullamaa, M. Mandel) ab und begann die Untersuchung der Steinburg Lihula (13, Ksp. Lihula, M. Mandel).

Das Tallinner Stadtmuseum setzte die Forschung des Siedlungsplatzes Proosa (26, Ksp. Jõelähtme, K. Deemant) fort.

Das Narvaer Stadtmuseum forschte auf dem Territorium der Altstadt Narva (31, A. Nikitjuk).

Das Heimatmuseum von Hiiumaa untersuchte die Standorte der einstmaligen Steinlabyrinth auf den Halbinseln Kootsaare und Tahkuna (2, 1, Ksp. Reigi, U. Selirand).

Der wissenschaftlich-methodische Rat des Kulturministeriums untersuchte den Dorffriedhof in Ervu (46, Ksp. Rannu, H. Valk) und mittelalterliche Begräbnisse an der Jaani-Kirche in Viljandi (43, H. Valk), und verwirklichte die archäologische Beaufsichtigung auf dem Territorium der Ordensburg zu Põltsamaa (44, Ksp. Põltsamaa, A. Kraut).

Die geoarchäologischen Feldarbeiten des Instituts für Geschichtsforschung der Estnischen A. d. W. auf den Seen Liinjärv und Valgjärv in Rõuge (41, 42, Ksp. Rõuge, A.-M. Rõuk) wurden unter Beteiligung der Forscher U. Miller aus Schweden, M. Saarnisto und M. Saarinen aus Finnland sowie V. Bahmutov aus der Ukraine durchgeführt.

Die vorliegende Publikation enthält Vorberichte über die Resultate von 10 archäologischen Feldarbeiten des Jahres 1990. Außerdem wurde noch ein Bericht über die durchgeführten archäologischen Experimente beigelegt.